

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Quaestio 104. An Inquisitor exigere possit ab inquisitis expensas.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

§. 1. Gondissalvus tract. de heret. q. 8. num. 6. Carri-
rius de heret. num. 79. vers. item prohibentur pæ-
nas pecuniarias. & alij ab his citati, ex quibus om-
nibus in hac causa sequentia colligenda videntur.

Primum, non modo inquisitores possunt impone-
re penas pecuniarias applicandas vsibus pijs, vt ad
edificandas Ecclesias, ad alendos pauperes, ad do-
tandas inopes virgines, quarum pudicitia pericula-
tur, & similia: verum etiam applicandas officio san-
ctæ inquisitionis: nam nulla ferme causa magis pia
est in republica, quàm causa inquisitionis, cuius sin-
gulari beneficio hæreses extirpantur; & illa est
summa ratio, quæ pro religione facit. l. sunt perso-
na. ff. de religio. & sumpt. funerum.

Tametsi vero Carrius tract. de heret. nu. 79.
scripserit, non alias esse penas pecuniarias sacro in-
quisitionis officio applicandas, quàm si necessitas id
sieri exigat: non tamen est putandum extremam ne-
cessitatem esse expectandam, sed quæcumq; præsens,
vel et futura sufficit: nam opportunum est, & fidei
catholice valde expedit, inquisitionis officium pecu-
nijs abudare, ut quotiens oportuerit absque incom-
modo Crucæ signatorum seu familiarum, hæretico-
rum fiat inquisitio, captura, delictio, & punitio.

Pena vero seu multa pecuniaria tunc imponen-
da est; quando delati ad gremium Ecclesiæ reuer-
tuntur: non autem cum sunt pertinaces vel relapsi,
quia tunc eorum bona confiscata sunt. Zanchinus
tract. de heret. c. 19. nu. 1. & 2. Carrius de heret.
num. 79. His adde, quòd pena pecuniaria ad emen-
dationem & correctionem imponitur, quia non spe-
ratur in pertinacibus & relapsis, cum absque mi-
sericordia tradantur curi seculari.

Sed non erit præter rem summam ostendere
quando & quibus hæc pecuniaria multa imponi
possit. Primum ergo suspectis de hæresi imponi pos-
sunt eæ multa pecuniariæ arbitrio inquisitorum:
Zanchinus tract. de heret. c. 19. nu. 2. & Simancas
de catho. instit. tit. 46. nu. 76. in quo quis modus de
beat obseruari paulo post indicabo.

Rursus, inquisitores pro arbitrio suo penam pecu-
nariam indicunt illis, qui proferunt verba heret-
ica aut ludendo, aut ex ira, aut ex fatua simplici-
tate, & ignorantia: quæ tamen omnino excusatio-
nem non habet, ita Gondissalvus tract. de heret. q.
8. nu. 6. dixi supra in hac 3. par. tit. de forma exami-
nationis testium, nu. 72. §. sed quæ pæna.

Item imponuntur eæ pæne pecuniariæ reis diui-
tibus & cupidis seu auaris redeuntibus: nam hi ve-
hementer dolere solent in pecunia soluenda: & cū
pæna ea sit infligenda, quæ magis timetur, ideo salu-
briter poterit talibus hæc multa dici. Zanchi-
nus de heret. c. 19. nu. 3.

De clericis redeuntibus quæsitum est, an pæne
pecuniariæ illis possint dici: & quamvis quibus-
dam videatur id fieri non posse, ne bona ecclesiarū
quibus seruiunt ob eorum delicta diminuantur.
clem. 2. de heret. verius tamen est imponi posse;
quod est extra controuersiam, si proprium habeant
patrimonium. Zanchinus tract. de heret. c. 19. nu.
5. Bernardinus Diaz in pract. crim. cano. c. 134. im-
mo amplius videtur quòd possint in pecunia puni-
ri, quamvis non habeant patrimonium; si tamen

A fructus beneficiorum in suos vsus conuertant, vt
differui infra super quæstio. 112.

Addit Repertorium Inquisitorum in hac causa
de imponendis penis pecuniarijs, uerbo, sententia.
§. it è ciera. Itepe solere cōtingere, vt cui imponitur
pæna pecuniaria, eam soluere nō possit: ideoque cau-
te facturum Inquisitorem, si hoc casu bimembrem
formet sententiam hoc modo: Condemno te in tan-
ta pecunia, & nisi solueris intra tantum tempus,
talem pænam corporalem tibeas. Quod multi
rationibus ne probo. Primum, quia antequam quis
condemnetur in pecunia, videndum est, an eam solu-
re possit. Rursus, quoniam talis sententia conce-
ditur non careret auaritiæ suspitione, ista ergo licet
in alijs tribunalibus fiant, in hoc integerrimo sacro
Inquisitionis officio nullo pacto sunt admittenda:
quod in primis obseruandum est cum clericis, qui
ubi pecuniariam pænam soluere non possunt, in cor-
pore coercendi non sunt, vt optime docet Bernardi-
nus Diaz in pract. crimin. cano. c. 134. in fine cum
ergo ob motiã, quis soluere tales pænas nō potest,
alijs salutarijs pœnitentijs omnino pleñatur.

B Hanc autem facultatem imponendæ multæ pecu-
nariæ habent Inquisitores per rescriptum Alex-
xand. III. quod incipit: Super extirpatione, quod
curauimus imprimendum inter literas Apostoli-
cas, quo cauetur vt huiusmodi pecunia asseruetur,
& quoties opus fuerit, erogetur ad prosequendum
officium inquisitionis contra hæreticos.

Hoc postremo admonebo, ne inquisitores in
huiusmodi penis pecuniarijs imponendis modū ex-
cedant, sed peccati qualitatem, & personarum con-
ditionē plurimum animaduertere oportet, atq; id in
primis ante oculos habendum est, ne quis fidei iudi-
ces uehementer reprehendenda auaritia, & euitanda
etiam ab omnibus auaritiæ & cupiditatis suspicio;
sed in inquisitoribus hoc magis est euitadū, quos in-
tegerimos esse oportet, & omni mali suspitione ca-
rere. quam ob reprudētissime sunt huiusmodi peni-
tentiæ pecuniariæ iniungendæ: quòd ex Guidone Ful-
codio indicat Eymericus in fine huius quæst. quod
explicui copiosus supra in hac 3. p. tit. de forma ab
soluendi predictos. nu. 18. at quamuis hoc possint.

C Et dominus Guido Fulcodius. Huius Guido-
nis uerba ex peruetusto illo codice Bibliothecæ Va-
ticane ita habent: Verum quia Prælatorum tena-
ces sunt manus, & marsupia constipata, consule-
rem, quod ab illis, quibus iniungitur pœnitentiæ
dandæ pecuniæ in aliquos usus pios, acciperetur
ad istud, honeste tamen & sine scandalo laico-
rum hæc ille.

D Q V A E S T I O C I I I I .
An Inquisitor exigere possit ab inqui-
sitis expensas.
S V M M A R I V M .
1 Inquisitor, cui desunt stipendia sufficientia, pe-
tere potest expensas.
2 Episcopi autem cum sint ordinarijs, non debent
exigere.

Opinio Re-
pertorij In-
quisitorum
reiecta.

Vnde habea-
tur facultas
imponendæ
pœnæ pecu-
nariæ.

Caute impo-
nendæ sunt
pœnæ pecu-
nariæ.

- 3 Xenia moderata sponde data possunt accipi.
4 Iudex delegatus moderatas expensas poscere potest.

Quarta quarta questio est; Vtrum Inquisitor possit expensas exigere ab his, contra quos procedit, ac eos in expensas sententialiter condemnare?

1. Respondemus quod sic; ubi stipendia non habeat sufficientia ad suum officium exequendum, ut communiter est: Nemo enim cogitur suis stipendijs militare. i. Corinth. 9. Sunt enim Inquisitores iudices delegati, qui possunt petere expensas, ut dicit Raymundus in summa, par. 2. de iudicibus qui dicit sic:

2. Nunquid iudices possunt aliquid recipere à partibus? Ad hoc dico, quod ordinarij iudices non debent recipere expensas, seu petere, cum propter iustitiam tenendam, suas habeant dignitates & redditus assignatos: ad istos enim extenditur uerbum Ioannis Baptistæ: Neminem conculcatis, neque calumniam faciatis, sed contenti estote stipendijs uestris, ubi glossant Ambrosius & Augustinus: Ne dum sumptus quaritur, prædo grassetur. dist. 86. c. Non satis. 23. q. 1. c. Militare.

3. Moderata autem xenia sponte oblata potest recipere. dist. 18. De eulogijs. de offic. proconf. l. Solet. ubi dicitur: A nemine accipere. inhumanum est; sed passim, uilissimum: & omnia, auarissimū. Non tamen credo, quod à litigatoribus debeant recipere etiam sponte oblata, propter suspicionem uitandam, nisi consideratis circumstantijs, quas dixi supra lib. 1. ti. de sim. q. prox. Vtrum in aliquibus.

4. Iudex uero delegatus potest petere expensas moderatas, & non ultra. glo. dicit, quando pauper est ille, & quando oportet eum longe equitare pro examinatione causa; extra, de uita & honest. cle. Cum ab omni. 1. 2. q. 2. Charitatem. Nemo enim cogitur suis stipendijs militare. i. ad Corinth. 9. & inde uidetur, quod si non est sufficiens, potest petere aliqua nomina assessorum: dum tamen nullam partem inde recipiat, nec faciat aliquid in fraudem: & sic intelligo finem illius c. Cum ab omni. Hæc Raymundus.

Et Bened. xi. in extrauag. Ex eo, uidetur idem supponere & sentire in s. uerum; ubi dicit sic: Verum, quia nonnulli dicebant partem partis prouentum de hæreticorum bonis inquisitionis officio deputatæ propter expensas, quas dum inquirunt in sæpe dicto negotio faciunt, a uobis exigere moluntur: hoc tamquam iuri absonum, cum ordinarij sint, & cetera.

COMMENT. CXL.

Materia huius questionis frequens est, & cognitio necessaria. habet autem potissimum tres conclusiones, quas colligas ex sumario.

Quatum ad primam conclusionem spectat, quod uidelicet Inquisitores possint expensas exigere, ubi non habent stipendia sufficientia, de ea agit plenissime Campegius apud Zanchinum c. 16. vers. cōsequente nunc poti potest. ubi post multa cōcludit, inquisitores non modo expensas, uerum etiam sportulas seu salariū accipere posse.

A De impensis quæ dum in reos inquiruntur, sunt, non est magna dubitatio: certum est enim reos ipsos ad hæc teneri, ne ex suo delicto commodum, aut immunitatem consequantur: itaque si ex longinquo capri deducantur, ductoribus & custodibus plus quàm manifestum est eos satisfacere oportere, & de bonis reorum id esse accipiendum, quod ad has impensas faciendas sit necessarium: quod ipsum intelligas de alimentis & cibarijs præstitis, dum carceribus clausi tenentur, donec causa eorum fuerit expedita.

B In his quis ordo debeat obseruari minutissime præscripsit inquisitoribus Hispania Madriliana instructio anni Domini M D L X I. c. 8. in hæc ferme uerba: Sumentur ex bonis sequestrationis ipsius delinquentis pecuniæ, quæ uidebuntur necessaria ad deducendum eum usque ad carceres; & amplius sex uel octo aurei ad alendum eum, nec in expensis plus reo computandum est, quàm fuerit ei necessarium, & iumentis quæ ipsum eum, & lectam in quo dormiat deferunt. quod si in bonis sequestrationis pecuniæ numeratæ non reperiuntur, uidentur minus necessaria bona usque ad præfatum quantitatem id uero quod receperit huius negotij executor cōscribendum curabit in fine sequestræ, & quod remanebit assignabit carceatorum dispensatori coram scriba sequestrationis, de quibus omnibus certiores fieri debent Inquisitores.

C Non me præterit in multis inquisitionibus hæc tam exquisitam obseruationem non reperiri uel ob paupertatem, uel ob alias causas, in quo quisque suæ inquisitionis laudabilem consuetudinem obseruabit: superiora tamen ubi custodiri possunt, tutissima sunt; & omnem suspicionem male accipitorum excludunt.

De sportulis fortassis nimis libere loquitur Campegius, nec eius uidetur ullo pacto audienda sententia, quis enim ferat in causis fidei admittere, quod in causis alijs ab his nostris longe diuersis uis retineatur & ad mittitur? præsertim cum uerissime sententia, & iustior, aut saltem modestior sit, iure canonico sportulas seu salariū pro diebus sententijs interdicta esse, ut docet Romanus singulari 183. incipien. Talis. per textum in c. cum ab omni. de uita & honest. cleric.

In Hispania inquisitoribus ceteris que sacri officij ministris salaria statuta sunt, quæ certis statisque temporibus ipsi soluuntur ex bonis duplicatis iuxta eam quantitatem & ordinem, quem copiose ostendit Simancas de catho. instit. tit. 41. uu. 33. & 34.

E In Italia & alibi, ubi pauperes sunt inquisitores, nec hæc ullo modo quæ Campegius commemorat facere cogantur, respublica in qua desunt sacri officij iudices, eos alere debet; quod multis ueteribus Pontificum rescriptis cautè extat, ut uidere licet in Bullario litterarum Apostolicarum pro officio sacre Inquisitionis, præsertim in rescripto Innocentij xij. incipiente: Ad extirpanda. ubi cauetur ut ministris sacri officij satisfiat a communi ciuitatis. Alit sæpe respublica lanistam, alit grammaticum, alit medicum, alit denique alios professores & ingenuarum artium, & artifices mechanicarum manibus.

f Al. executione.

ees machinacurarum magnis salarijs & stipendijs conductos, & non alet Inquisitores, qui magno labore, & maiore cum utilitate ei inseruiunt: aiebat olim profana Aegyptus sacerdotes è publico arario, qui idolorum cultui vacabant, vt scribit Romanus Pontifex in c. non miuus. extra de immunit. Ecclesia. & respub. Christiana non alet censares fidei, per quos intacta religio, incorrupta fides, & reata catholicorum dogmatum obseruatio conseruatur. Quod si a republica hec non prestantur, prestantur omnino ab Episcopis, postquam eorum in hac parte onera Inquisitores ferunt, de quo dicam amplius infra super q. 108.

Secunda assertio, qua dicit Episcopos non posse expensas exigere, manifestissima est: nam cum sint ordinarij, habeantq; redditus ex dignitate Episcopali proprijs stipendijs eos conuenit in hoc negotio laborare, vt probat textus in extrauaganti, Ex eo, de heret. relata ab Eymerio supra, par. 2. tradit Repertorium Inquisitorum verbo, expensæ. §. ex quibus. & Locatus in opere iudiciali verbo, expensæ.

De tertia conclusione, qua asserit Eymericus, Inquisitores posse recipere xenia vltro oblata non tamen à litigantibus, disputant Gondissaluis tracta. de heret. questio. 8. nume. 8. & 9. Simancas de catho. instit. titu. 34. num. 41. & sequen. & tit. 41. num. 37. & Ioannes Royas singula. 112. incip. Iudices xenia. & Repertorium Inquisitorum verbo, extorquere. §. an Inquisitor. & alij.

De ea quid sentiam breuiter more meo dicam, Et iure ciuili Romano xenia, esculentum, & proculentum, quod intra paucos dies prodigatur, accipere licet. l. solent. ff. de officio proconsul. quod ipsum non prohibet ius canonicum iudicibus delegatis. c. statutum. §. in super. de rescriptis. lib. 6.

Ceterum, Inquisitores melius facient si nihil omnino acciperint, neque a reis, quod est valde suspectum: neq; à consanguineis vel amicis reorum, quod est maxime reprehendendum: neque a quibusuis alijs, quod non videtur laudabile: egregia illa est Catonis laus, de qua Iudor lib. 20. erymol. cap. 3. ita scribit: Cum essem (inquit Cato) in prouincia legatus, quamplures ad prætores & consules unum honorarium dabant, nunquam accipi, nec priuatus quidem, hæc ille.

In Hispania multis constitutionum capitibus cautum est, vt Inquisitores qui dona acceperint, in sententiam excommunicationis incurrant, & officio priuentur, & duplum reddant: idque etiam si ad officialibus dona acceperint, prima instructione Hispalensi c. 25. & instructio. 2. c. 1. & instructio. 4. cap. 15. tradit Simancas de catho. instit. titu. 44. nume. 45.

Sed eisdem instructionibus amplius constitutum est, vt ministri omnes suis sint stipendijs contenti, & munera non accipiant, ne poculenta quidem, aut esculenta. qui vero ex illis accepisse aliquid conuictus fuerit, officio priuatur, duplum soluit, & in excommunicationis sententiam incurrat: si quis autem ex ministris id scierit, & Inquisitoribus non reuelauerit, iisdem penis plectitur, ita restatur idem Simancas de catho. instit.

A titu. 41. nume. 37. verba autem eius instructionis anni Domini MCCCXXXIIII. cap. 1. à nobis latine reddita ita habent: Item decreuerunt, quod Inquisitores, & assessores inquisitionis, & alij eius officiales, quales sunt aduocati, fiscales, executores, notarij, & ianitores, debent abstinerere à recipendis donis & muneribus a quibuscunque personis, quas dicta inquisitio tangit uel tangere possit, nec ab alijs personis vice prædictarum. Et quod Inquisitor generalis debet illis præcipere ne quid recipiant sub pena excommunicationis, & priuationis officiorum, quæ habuerint a sancta Inquisitione, & sub pena restitutionis dupli eorum quæ taliter acceperunt, hætenus ibi.

Sunt equidem hæc iusta & prudentissime instituta: si enim in hoc integerrimo tribunali vel minimus & angustissimus aditus pateret muneribus, facile è suis sedibus iustitia & aequitas commoueretur. Munera enim, sicut Exod. c. 23. scriptum est, prudentes excæcant, & subuertunt verba iustorum, nemo ergo (me iudice) aut Inquisitor, aut sacri officij minister munera accipiat: nam grauissimo peccandi periculo se exponit, consular itaque quisque in hac re conscientie sue.

Q V A E S T I O C V .

An Inquisitor teneatur reddere rationem Episcopo de acceptis gratia expensarum, &c.

¶ Entesima quinta quæstio est: Vtrum Inquisitor super expensas, ad quas condemnat eos, contra quos procedit, teneatur Episcopo petenti reddere rationem?

Respondemus quod non, ut patet in extrauag. domini Benedicti xj. alleg. supra quæst. proxima, ubi in §. verum. dicit sic: Verum, & infra; Rationem autem iisdem diocæsani prouentuum obuenientium ex inquisitionis officio à uobis non obstante aliqua constitutione, consuetudine, uel mandato contrarijs, non exposcant: sed eam cameræ nostræ, uel alij, cui nos uel successores nostri Romani Pontifices mandarem reddendam, reddatis, quæ generaliter obseruari iubemus.

Ratione Episcopis reddere non tenetur Inquisitor.

COMMENT. CLIII.

¶ Multis rationibus potest esse vera hæc prærogatiua, vt Inquisitores hanc rationem Episcopis reddere non teneantur. Primum, quia in hac causa fidei, cum sint delegati, maiores sunt Episcopis, ideoque non debent in hoc Episcopis esse subiecti. Rursus, quoniam cum multum confidat Papa de inquisitoribus, nec sit verisimile eos male hæc bona dispensaturos, propterea non decuit, vt Episcopi ab eis possent hanc rationem exquirere. adde Repertorium inquisitorum verbo, expensæ. §. ex quibus. & Campegium ad Zachimum capit. 19. circa finem.

Inquisitores non reddunt Episcopis rationem acceptorum, & quare.